

ARTS, CULTURAL STUDIES AND ETHNOGRAPHY

Макода Світлана Леонідівна

канд. екон. наук, доцент кафедри культурології

Національний університет біоресурсів і природокористування України

БАЛЬНИЙ ТАНЕЦЬ ЯК СУЧАСНИЙ ЗАСІБ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТА

***Анотація.** Бальний танець – сучасний засіб естетичного виховання широкого профілю, його специфіка визначається різнобічним впливом на людину. Вирішуючи ті ж завдання естетичного та духовного розвитку та виховання, що і музика, бальний танець дає можливість ще й фізичного розвитку, що стає особливо важливим при існуючому стані зі здоров'ям підростаючого покоління.*

***Ключові слова:** Естетичне виховання, бальний танець, студент*

Актуальність. Танець - вид мистецтва, в якому художній образ створюється за допомогою ритмічних пластичних рухів і зміни виразних положень людського тіла. Танець нерозривно пов'язаний з музикою, емоційно-образний зміст якої знаходить своє втілення в його рухах, фігурах, композиції.

Жюлі Шарлотта ван Кемп (Julie Charlotte Van Camp) у своїй дисертації зібрала основні положення, з яких складаються визначення танцю: танець - це людський рух, який формалізовано, тобто виконується в певному стилі чи з певним шаблоном, має такі якості, як граціозність, елегантність, красу, супроводжується музикою або іншими ритмічними звуками, має на меті розповідь сюжету і комунікацію або вираження почуттів, тем, ідей яким можуть сприяти пантоміма, костюм, декорації, сценічне світло і пр. Також вона відзначає, що різні визначення поняття «танець» однакові тільки в першому пункті - те, що танець - це людський рух.[1,4]

Танець використовується як спосіб самовираження, соціального спілкування, в релігійних цілях, як змагальний вид спорту, як показовий вид мистецтва. За допомогою танцю люди можуть бачити і відчувати музику.

Мистецтво танцю багате і різноманітне. Кожен жанр хореографічного мистецтва надає свої можливості пізнання навколишнього світу, людини та людських взаємин.

Постановка проблеми.

Заняття хореографічним мистецтвом бального танцю сприяють не лише фізичному розвитку студентів, а збагачують їх духовно. Людина, що володіє танцювальною поставою, захоплює оточуючих. Але її формування-процес тривалий, що вимагає багатьох якостей, а саме: дисциплінованість, працьовитість і терпіння - ті риси характеру, які необхідні не тільки в хореографічному класі, але і в побуті.

Тренування найтонших рухових навичок, яка проводиться в процесі навчання хореографії танцю, пов'язана з мобілізацією і активним розвитком багатьох фізіологічних функцій людського організму: кровообігу, дихання, нервово-м'язової діяльності. Розуміння фізичних можливостей свого тіла сприяє вихованню впевненості в собі, запобігає появі різних психологічних комплексів.

Основою основ вивчення хореографічного мистецтва є класичний бальний танець, з його століттями вивіреною методикою підготовки танцівника. Він надзвичайно дисциплінує людину; виробляють особливу підтягнутість, зібраність і акуратність. Класичний танець виховує навички правильної постави, гармонійно розвиваючи все тіло, розкріпачуючи рух.

Включення класичного тренажа в урок і заняття сприяє вихованню опорно-рухового апарату, врівноважуючи право - і лівосторонній розвиток всіх м'язів корпусу і кінцівок, розвитку складної координації рухів, розширенню рухового діапазону, тренуванні дихальної і серцево-судинної системи, підвищуючи тим самим життєву активність молодого організму студента.

Займаючись хореографією, значно поліпшується загально фізичне і руховий розвиток учнів, навик збереження правильної постави, підвищується рівень розвитку координації рухів. Також добре простежується зростання протягом року рівня темпові і силових навантажень. Помітні зміни відбуваються під впливом занять танцями і в здібності орієнтуватися в

просторі.

На підставі критеріїв загального фізичного і рухового розвитку за результатами підсумкових занять можна зробити висновок: учні мають навик збереження правильної постави під час виконання будь-якого руху; учні вміють координувати роботу голови, корпусу, рук і ніг; збільшується гнучкість хребта, рухливість суглобів, еластичність зв'язок і м'язів; значно покращуються темпо-силові показники у всіх учнів тощо.

Основна частина. Розвиток творчої особистості - найважливіша мета як усього процесу навчання, так і естетичного виховання. Без нього, без формування здатності до естетичного творчості, неможливо вирішити найважливіше завдання всебічного і гармонійного розвитку особистості.

Педагог-хореограф повинен сформувати, розвинути і зміцнити у учнів потребу у спілкуванні з мистецтвом, розуміння його мови, любові гарний смак до нього. Виховна робота в художньому колективі - процес складний, багатогранний. Він пов'язаний з реалізацією великої програми організаційно-педагогічних та художньо-виконавських заходів. [2,6]

Специфіка виховної роботи в хореографічному колективі обумовлена органічним поєднанням художньо-виконавських, загально педагогічних та соціальних моментів в її проведенні та забезпеченні. Зусилля педагога спрямовані на формування у студентів етичного та естетичного світогляду, на виховання високої моральної культури, на художній та естетичний розвиток. Ці завдання вирішуються з залученням студентів у художньо-виконавську діяльність, з організацією їх навчально-творчої роботи. Тому перший рівень виховання особистості в хореографічному колективі – це освіта і навчання його як виконавця. Другий рівень виховання - це формування студента як особистості, розвитку в ньому цивільних, морально-естетичних якостей, загальної культури.

Виховна робота повинна проводитися систематично, тільки тоді вона призведе до позитивних результатів. Складність виховної роботи визначається тим, що студенти в колективі зустрічаються з різним рівнем власної культури й виховання. Зосередити їх інтереси деколи непросто. При цьому педагогу-керівнику доводиться виявляти такт, чуйність, застосовувати індивідуальний

підхід до кожного. Він повинен зацікавити їх, використовувати в роботі можливості кожної особистості, надати їй перспективи. У спілкуванні зі студентами необхідно проявляти симпатії, шанобливий інтерес до їх радощів і смутків, до їх складнощів у житті. Педагогу необхідно розуміти взаємовідносини студентів, їх внутрішній світ. Кожен студент, вступаючи в світ знань з хореографії, повинен сприйняти, що кожне заняття обов'язкове. Пропуски без поважних причин не можливі в силу специфіки хореографічного мистецтва бального танцю. Учні просто не зможуть виконувати ті завдання, з якими вони стикаються. Справа навіть не в досягненні результатів, а в понятті накопичення боргу, його започаткуванню та розвитку.

Те, чим почав займатися студент, повинно бути виконано сумлінно і доведене до кінця. Схильність молоді кидати розпочату справу на півдорозі надалі обертається незібраністю вже в дорослому віці, тому всю виховну роботу в колективі педагог повинен будувати за принципом заінтересованості, він є основним і визначальним. Він підтримується постійним вивченням нового хореографічного матеріалу (рух, танцювальне комбінація, танцювальний етюд, номер, підготовка або проведення якогось заходу і т.д.). Все це викликає позитивні емоції у студентів, впливає на моральний настрій і розвиток їх естетичної культури .[1]

Форми і методи виховної роботи можуть бути різними і залежати від характеру та спрямованості творчої діяльності колективу, зокрема наступні:

– Педагог, приступаючи до постановочної роботи, розповідає студентам про історію, на основі якої робиться танець, про побут, костюми, традиції, про образи та характери партнерів, про мотиви їхніх дій і т.д. Все це необхідно підготувати для учнів на доступному для них мовою, можливо з показом барвистих ілюстрацій, емоційно, виразно.

– Забезпечити перегляд спеціальних фільмів, прослуховування музики. Колективний перегляд зближує студентів і педагога. З'являється загальна тема для розмови, в якій педагог розумно і тактовно спрямовує учнів в русло правильних міркувань.

– Запроваджувати традиції, яких у колективі може бути безліч: це і посвячення у танцюриста, і перехід з молодшої групи в старшу, і т.д.

– Виховання дисципліни прищеплює навички організованості в процесі праці, виховує активне ставлення до нього. Педагог на заняттях пробуджує повагу до спільної праці, виховує здатність підпорядкувати особисте суспільному. Свідома дисципліна – це дисципліна внутрішньої організованості і цілеспрямованості. Зовнішня дисципліна створює передумови до внутрішньої самодисципліни.

– Постановки номерів на сучасні теми підштовхують на зустрічі з цікавими людьми, до читання сучасної літератури, відвідування музеїв і т.д. Корисний спільний перегляд і спільне обговорення концертних програм, вистав як професійних, так і аматорських колективів.

– Періодично проводити аналіз концертних виступів самого колективу. Педагог-керівник зобов'язаний зупинитися як на позитивних, так і на негативних моментах виконання програми. Важливо приділити увагу кожному, враховуючи його індивідуальні особливості характеру. Вчасно сказане добре слово, вияв підтримки, схвалення багато в чому допоможуть розкрити особисті здібності студента.

– Велику виховну роботу грають творчі звіти, обмін досвідом між колективами та творча допомога один одному. Зустрічі з талановитими творчими людьми. Їх розповідь про свою професію і творчості мають сильний емоційний вплив на студентів, сприяють їх етичному і естетичному вихованню.

– Важливим виховним моментом у танцювальному колективі є повна зайнятість учнів в репертуарі конкурсу чи концерту. Це є стимулом для занять, так як вони знають, що ніхто з них не залишиться осторонь. При постановці кожного танцю необхідно пам'ятати про особисті можливості виконавців. Підготовка великої форми хореографічного твору або ж великий загальної програми є одним з хороших методів виховання студентів.

– Почуття відповідальності, так необхідне в житті, рухає студентів, що займаються хореографією, вперед. Не можна підвести товариша, що поруч стоїть в танці, не можна запізнитися, тому що від тебе знаходяться в залежності інші, не можна не вивчити, не виконати, не допрацювати. Акуратність у хореографічному виконавстві, охайність форми в

хореографічному класі переноситься і на зовнішній вигляд студентів у ВУЗі. Вони виділяються не тільки своєю поставою, але і зачіскою, чистотою і елегантністю носіння звичайнісінької одягу.

Творчість особистості - найважливіша мета як всього процесу навчання, так і естетичного виховання. Без нього, без формування здатності до естетичної творчості, неможливо вирішити найважливіше завдання і всебічного гармонійного розвитку особистості. Абсолютно очевидно, що кожен педагог за допомогою естетичного виховання готує учнів до перетворювальної діяльності. Педагог-хореограф повинен сформувати, розвинути і зміцнити у учнів потреба в спілкуванні з мистецтвом, розуміння його мови, любов і гарний смак до нього.

Педагог застосовує у своїй роботі найбільш доцільні методи з урахуванням віку студентів, їх спеціальної підготовки, рівня емоційного чуйності, наявності інтересу до бального танцю. Захоплення і натхнення - джерело інтелектуального зростання особистості. Інтелектуальне почуття, яке відчуває людина в процесі оволодіння знаннями - це та ниточка, на якій тримається бажання вчитися. Якщо навчання супроводжується яскравими і хвилюючими враженнями, пізнання стає дуже міцним і необхідним. Заняття стають цікавими, і тоді студент бачить результати своїх зусиль у творчості. Завдання педагога - не дати згаснути творчому інтересу учня, всіляко його розвивати і зміцнювати. [8,9]

В цілях підвищення ефективності виховної роботи важливо використовувати *проблемну методу*. На відміну від традиційної, коли учням повідомляється «готова» інформація навчання, проблемна методика пропонує більш активну розумову і емоційну діяльність. В процесі занять можливо запропонувати студентам доповнити танцювальну комбінацію або скласти її повністю, виконати той чи інший рух, який не стосується їх програми навчання. Учні спочатку повільно, а потім і сміливо, за підтримки викладача, активно включаються у творчу роботу. Важливо, щоб кожен зміг застосувати свої знання, бажання в здійсненні задуманого. Необхідно заохочувати творчу ініціативу учнів, так як багато хто з них згодом, допомагають своїм педагогам у роботі з молодшими. Розумний педагог довіряє своєму учневі, направляє

його в навчальній і постановочній роботі.

Для підвищення морального потенціалу особистості студента, розвитку його активності, важливо постійно оновлювати та збагачувати використовувані форми і методи. Виховну функцію беруть на себе і органи самоврядування - лідери в групі, старости. Наявність у студентів в колективі єдиної, морально-привабливої цілі об'єднує колектив, налаштовує на єдиний творчий ритм, ставить на перше місце загальний, реально здійснений інтерес.

Правильно ведуть себе педагоги, які на початковому етапі роботи застосовують елементарні знання учнів, роблячи для них невелику постановочну роботу на нескладних танцювальних елементах. Це надає стимул студентам у навчально-тренувальній роботі, привчає їх до сценічного поведінки, до відповідальності за своє виконання танцю. Конкретні успіхи приносять радість. І, навпаки, відсутність радісної творчої роботи робить її безсистемною, безперспективною. Не треба ставити перед студентами таких цілей, досягнення яких вимагає більших можливостей, ніж ті, якими вони володіють. Тобто відсутність або неправильне визначення творчих завдань для кожної особистості в танцювальному колективі можуть стати дуже серйозним гальмом вдосконалення навчально-творчої та виховної діяльності педагога.

Кожне заняття, кожен крок в оволодінні учнів виконавською майстерністю розглядається як поступальний ланка в єдиній ланцюга виховання. Це полегшує працю педагога в класі, робить його змістовним, осмисленим і радісним. В.Л. Сухомлинський писав: «Впливати на колектив вихованців - значить надихати його прагненнями, бажаннями. Колективне прагнення - шляхетне ідейне, моральна єдність. Там, де є колективне прагнення до чогось високого і благородного, виникає та велика, непереможна сила виховного впливу колективу на особу». [7].

Висновки. Підсумовуючи вище сказане, слід зазначити, що заняття студентів у танцювальному колективі з бального танцю є прекрасним засобом їх як естетичного виховання, так і формування особистості :

1. Заняття організують і виховують особистісні якості у студентів, розширюють їх художньо-естетичний кругозір, привчають до акуратності,

підтягнутості, виключають розхлябаність, розбещеність.

2. Займаючись в танцювальному колективі, студенти розвивають у собі особливо цінну якість - почуття «ліктя», почуття відповідальності за спільну справу.

3. Заняття привчають кожного студента чітко розподіляти свій вільний час, допомагають більш організовано продумувати та реалізовувати свої плани.

4. Заняття в танцювальному колективі визначають та формують педагогічні та організаторські здібності студентів.

Творча особистість - найважливіша мета як усього процесу навчання, так і естетичного виховання. Без нього, без формування здатності до естетичного творчості, неможливо вирішити найважливіше завдання всебічного і гармонійного розвитку особистості.

Список джерел.

1. Богомолова Т.В. Основы танцевальной культуры / Т.В. Богомолова. М.: Новая школа, 1994. - 81 с.
2. Безклубенко С.Д. Теорія культури. – К.: КНУКіМ, 2002. – 323с
3. Ваганова, А.Я. Основы классического танца / А.Я. Ваганова. Л.: Искусство, 1980.- 190 с.
4. Весновский, Л. Д. Бальный танец от А до Я // Справочник терминов, понятий и определений / Новосибирск / - Новосибирск.: ЦЕРИС, 1997.-40 с
5. Дени Г., Дассвиль Л. Все танцы. – К.: Музична Україна, 1983. – 342с
6. Плахотнюк О. А. Стилi та напрямки сучасного хореографiчного мистецтва – Львiв. ЦТДЮГ, 2009. – 80с8.
7. Смит-Хэмпшир., Г. Венский вальс. Как воспитать чемпиона: пер. с англ. Текст. / Г. Смит-Хэмпшир. Томск: STT, 2000. - 288
8. Шариков Д. І. Сучасна хореографія як феномен художньої культури ХХ століття. / Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. – К.: Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2008
9. The British Council of Ballroom Dancing ZTD, Rule book. / Holloway road. London, 1996.- P. 12-13